

פרשת ויחי

יעקב אבינו גר בארץ מצרים שבע עשרה שנה, כשהיה בן מאה ארבעים ושבע הרגיש שקרב יומו למות, כי עד יעקב אבינו היו האנשים נפטרים בפתאומיות, ביקש יעקב מהקב"ה שיעשה את האדם חולה כדי שיתכונן ויוכל לצוות את משפחתו, אמר לו הקב"ה שיתחיל ממנו, כשהתחיל להיות חולה קרא ליוסף וביקשו שיקברו במערת המכפלה ולא במצרים מפני שבמכת כינים יהיה כל עפר הארץ מלא כינים, ולא רצה שגופו יהיה מלא בכינים, וכן פחד שהמצרים יעשו מקברו עבודה זרה, וכן בגלל שהמתים הקבורים בחוץ לארץ יתגלגלו במחילות וייסורים עד שיגיעו לארץ ישראל, וביקש מיוסף שישבע לו על זה, ועוד אמר ליוסף שקבר את אמו רחל בבית לחם ולא הכניסה לעיר, ואפילו שיש לך כאב על זה, דע לך כי כך ציוה ה' כדי שבגלות כשיעברו בניה ע"י קברה ויתפללו אצלה, היא תעלה לשמים לבקש עליהם רחמים, יוסף הסכים ונשבע לו על זה. אפרים למד עם יעקב והיה משרתו, כשראה שנהיה חולה הלך לאביו - יוסף ואמר לו שיעקב חולה, מיד לקח יוסף את מנשה ואפרים והלך לבית יעקב, כשהגיע יוסף לבית אביו אמרו ליעקב שיוסף הגיע, מיד התיישב יעקב על המיטה לכבוד יוסף ואמר לו שהוא מחשיב את מנשה ואפרים כאילו היו בניו (כמו ראובן ושמעון), והם גם שני שבטים, והוא נותן לו מתנה את עיר שכם בארץ ישראל חוץ מהחלוקה של שאר השבטים יעקב כבש אותה מהאמורי בתפילתו ובבקשתו. יוסף קירב את בניו ליעקב כדי שיברכם ושם את מנשה הגדול בצד ימין של יעקב ואת אפרים הקטן בשמאל יעקב, אך יעקב שם את יד ימינו על אפרים אפילו שהיה קטן, ואת שמאלו שם על מנשה, ניסה יוסף להעביר את הידיים כסדרן, אמר לו יעקב שמאפרים יצאו צדיקים יותר גדולים ממנשה, ובירכם כל ישראל יתברכו בהם **"ישימך אלוקים כאפרים וכמנשה"** ואח"כ בירכם **"המלאך הגואל אותי מכל רע..."**. כשקברו ימיו של יעקב אבינו למות שלח לקרוא לבניו שהיו מפוזרים בארץ גושן, מיד בא מלאך ואספם ברגע אחד לבית יעקב, כשעמדו כולם סביב מיטת הזהב של אביהם רצה לגלות להם מה יהיה באחרית הימים לפני ביאת המשיח, מיד נסתלקה ממנו רוח הקודש, חשב יעקב אולי אחד מבניו אינו הולך בדרכי ה', ושאלם אם מישהו מהם עובד עבודה זרה ואינו מאמין ח"ו בה', אמרו כולם **"שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד"**, שמח יעקב לתשובתם ואמר **"ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד"**, והבין שהקב"ה אינו רוצה שיגלה להם את הקץ, לכן אמר להם שיהיה מלחמת גוג ומגוג ואח"כ יבנה בית המקדש מאש ולא יחרב יותר, אח"כ ביקש מה' שיסכים לברכות שרוצה לברך את בניו, מיד חזרה אליו רוח הקודש ואמר לבניו שיהיו מאוחדים ואז תשרה עליהם השכינה, אח"כ דיבר עם כל אחד מהשבטים בנפרד. לראובן אמר שבגלל שהוציא את מיטתו לאהל אמו (לאה), יצטרך לחכות עד שמשוה רבנו יעלה לשמים לקבל את התורה ואז יאמר לו את מקומו בגן עדן. **שמעון ולוי** נכנסו יחד כי הם הלכו יחד על דעתם להרוג את שכם, ואמר לשמעון שבניו יסתובבו ללמד את הילדים תורה, וללוי אמר שבניו יהיו כהנים ולויים ויסתובבו לאסוף תרומות ומעשרות מבני ישראל. ליהודה אמר שבגלל שהוא הודה על האמת, הוא יהיה מלך וצאצאיו גם יהיו מלכים, ובחלק שלו יהיה שדות משובחים והרבה צאן שיתנו חלב בשפע. לזבולון אמר שיעסוק במסחר ומהכסף שירוויח ייתן ליששכר כדי שיוכל ללמוד ויחשב כמו שזבולון למד. ליששכר אמר שילמד תורה, ובחלק שלו יצמחו פירות מתוקים, וכשישאלו אנשים למה הפירות שלהם כ"כ טובים, יאמרו להם שזה בזכות התורה. לדן אמר שיצא ממנו שמשון הגיבור שידון את בני ישראל, ויעשה מלחמות עם הפלשתים וינצחם. לגד אמר כשיצאו להילחם למען ארץ ישראל, הגדוד הראשון יהיה מצאצאיו והם ינצחו במלחמה. לאשר אמר שיהיה הרבה שמן בחלקו, ובנותיו יתחתנו עם הכהנים. לנפתלי אמר שבחלק שלו יגדלו מהר הפירות, ואנשים יברכו את הקב"ה על זה. ליוסף אמר שבגלל שהסתיר את אמו - רחל - שעשו לא יראה אותה, וכן לא הסתכל על הנשים המצריות כשזרקו לו מתנות כי לא רצה להיכשל בעיניו, בזכות זה לא ישלוט בו ובזרעו עין הרע, ומשכן שילה יבנה בחלקו, וממנו יצאו שני שבטים - מנשה ואפרים. לבנימין אמר שבחלקו יבנה בית המקדש. אחר כך בירך את בניו בברכה כוללת, ואמר להם כיצד לנהוג בו אחר פטירתו, שיקברוהו במערת המכפלה, וביקש שנכדיו לא ישאו את המיטה בלוייה רק בניו לפי סדר מיוחד, מצד מזרח של המיטה: יהודה, יששכר וזבולון, מצד דרום: ראובן, שמעון וגד, מצד מערב: אפרים, מנשה ובנימין, ומצד צפון: אשר, דן ונפתלי, ולוי לא ישא כי הוא עתיד לשאת את ארון ה', וכן יוסף לא ישא כי אין זה לכבוד המלך, כשסיים את דבריו נשכב על המיטה ונפטר, כשראה יוסף שאביו נפטר, נפל על פני אביו ונשקו ובכה, וימי האבל היו במשך ארבעים יום, והמצרים היו אח"כ עוד שלושים יום באבל, כי אחר הפטירה חזר הרעב במצרים לעוד חמש שנים. לאחר שנפטר יעקב אבינו החלה הגלות, ויוסף ירד מעט מדרגתו והיה צריך לבקש רשות מפרעה לצאת ממצרים למערת המכפלה, ובגלל שהיה אבל ואין זה כבוד שאבל ידבר עם המלך, שלח את אחד מעבדיו שיבקש רשות, אמר פרעה שאינו מסכים שיוסף יצא ממצרים, שלח יוסף לומר לו שנשבע לאביו שיעלהו ממצרים, אמר פרעה שאפשר להתיר את השבועה, אמר יוסף שאם כך, הוא יתיר גם את השבועה שנשבע לפרעה שלא יגלה שאינו יודע את לשון הקודש, נבהל פרעה

והסכים שילך. ארונו של יעקב היה עשוי מזהב ומשובץ באבנים טובות, יוסף שם את כתרו על הארון, והיה ענן מהשמים שעמד לפני המיטה, פרעה ציוה להודיע במצרים שמי שלא יבוא ללוות את יעקב - יהרגוהו, באו כל חשובי וחכמי מצרים ללוות את יעקב. השבטים לקחו את הארון לפי הסדר שציוו אביהם, וחמישים עבדים הלכו לפניו ופיזרו בשמים על הארץ, יוסף הלך לפני הארון ובכל הדרך הספידו את יעקב אבינו עד שהגיעו לעבר הירדן, מלכי כנען באו לעשות איתם מלחמה וכשראו את הכתר מונח על הארון, מיד נכנעו וירדו מהסוסים והורידו את הכתר מראשם ותלו אותו על ארונו של יעקב, והיה ברכה מיוחדת שכל מי שהשתתף בלוויה של יעקב לא היה חולה ולא מת באותה שנה. כשהגיעו למערת המכפלה ורצו להכניסו בא עשו ואמר שזה המקום שלו, אמרו השבטים הרי מכרת את בכורתך, אמר להם עשו שמכר את חלק הבכורה אבל את החלק הפשוט במערת המכפלה השאיר לעצמו, השבטים ידעו שהוא משקר ואמרו לו הרי יש לנו שטר שמכרת את חלקך במערה, ועשו הכחיש, אמר יוסף לנפתלי שידע לרוץ מהר כאילה שירוץ להביא ממצרים את השטר מכירה שעשו חתם על זה ליעקב, בינתיים ראה חושים בן דן - שהיה חרש ואלם - שהקבורה מתעכבת, ושאל אותם מדוע מתעכבים כי זה ביזיון ליעקב אבינו ששוכב בחוץ, הסבירו לו ברמזים שעשו מעכב את הקבורה, מידניגש חושים לעשו וכרת את ראשו של עשו בחרב, והראש התגלגל עד שהגיע בין רגליו של יעקב, ואז ראו את יעקב פותח את עיניו ומחייך ושמח על מותו של עשו הרשע, וקברו את הראש של עשו במערת המכפלה. אחרי הקבורה נלחמו בני עשו עם בני יעקב, אבל בני יעקב הרגו שמונים איש ממשפחת עשו ושבּו את צפו בן אליפז, הלכו בני עשו והביאו את חבריהם שיעזרו להם להילחם, אבל בני יעקב ניצחום, כשראו בני עשו שלא יוכלו לנצח את בני יעקב, לקחו את גופו של עשו וקברוהו בארץ שעיר. השבטים חזרו למצרים ויוסף הוליכם דרך שכם, כי רצה לעבור דרך הבור ולברך שם "ברוך שעשה לי נס במקום הזה", השבטים חשבו שיוסף עדיין כועס עליהם וביקשו ממנו שוב סליחה, החל יוסף לבכות על זה שהם חושדים בו שהוא כועס עליהם, ואמר להם שאינו כועס ואין להם על מה להצטער, כי ה' סיבב הכל כדי שיוכל לתת להם לאכול ולשתות בשנות הרעב. יוסף המשיך למלוך במצרים וסך כל שנות מלכותו היה שמונים שנה, כשהיה יוסף בן מאה ועשר שנים נהיה חולה והרגיש שקרב יום מיתתו, קרא לאחיו ואמר להם שהיות והם לקחו אותו משכם, אז הם צריכים לדאוג להחזירו לשם, והשביעם שיעלו את עצמותיו כשיצאו בני ישראל ממצרים, ולאחר פטירתו שמו אותו המצרים בארון כבד והניחו את הארון בנילוס כי רצו להעלימו כדי שבני ישראל לא יצאו ממצרים כי הבטיחו שייקחו אותו, אבל כשיצאו בני ישראל ממצרים עזר להם הקב"ה למצוא את הארון.